

مذاکرات هسته‌ای و دو تحول جدید

کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

روزهای گذشته شاهد دو تحول مهم در روند مذاکرات ایران و آمریکا بوده‌ایم. از یک سو آمریکا چارچوب و رنوس طرح خود برای یک توافق نهایی با ایران را ارائه داده است و از سوی دیگر آژانس با ارائه دو گزارش جدید و چهار کشور غربی با تهیه پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای علیه ایران برای ارائه به شورای حکام آژانس گام‌های جدیدی در مسیر زمینه‌سازی برای فعال‌کردن مکانیسم ماشه برداشته‌اند. برخی نکات فنی، حقوقی و سیاسی این دو تحول مهم به شرح زیر قابل تلخیص است:
۱- در شرایطی که ایران ظاهراً در ادوار اولیه مذاکرات طرحی حاوی اصول کلی مدنظر خود را که باید مبنای یک توافق جدید باشد، به طرف آمریکایی ارائه داده بود، طرف مقابل در پی تبادل نظرهای شفاهی بین دو هیئت، نهایتاً طرح متقابل خود را به صورت مکتوب از طریق وزیر خارجه عمان برای ایران فرستاد، بر مبنای شواهد و قرائن می‌توان حدس زد که ایران در طرح خود به‌عنوان اولین گام از کاهش غنی‌سازی به ۳٫۶۷ درصد در ازای لغو تحریم صدور نفت سخن گفته باشد و سپس به توقف دائمی غنی‌سازی بالاتر از ۳٫۶۷ درصد در ازای اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی و متغفی‌شدن مکانیسم ماشه و نهایتاً تصویب توافق بین دو کشور از طرف کنکره آمریکا در ازای انتقال موجودی اورانیوم غنی‌شده با غنای بالا به خارج در ازای لغو همه تحریم‌های اولیه و ثانویه پرداخته باشد.

با توجه به موضوع ترامپ و اعضای تیم او از چهارم می به این سو که به طور یکپارچه بر توقف غنی‌سازی در ایران تاکید داشته‌اند، حدس و گمان‌های حداقلی بر آن است که در طرح ویتکاف با ایده کنسرسیوم غنی‌سازی موافقت شده و از لزوم تعلیق کامل غنی‌سازی در خاک ایران در ازای به رسمیت شناختن حق ایران برای غنی‌سازی سخن رفته است. اگر طرح هم‌زمان این دو خواسته درست باشد، معنی آن این است که از نظر آمریکا تجهیزات غنی‌سازی مربوط به کنسرسیوم نباید در خاک ایران باشد. درباره تعلیق غنی‌سازی مشخص نیست که آیا منظور از آن صرفاً تعلیق تریق گاز به سانتریفوژها و بازایستادن آنها از چرخیدن برای مدت معینی است و در این مدت آیا تجهیزات غنی‌سازی می‌توانند در جای خود باقی بمانند یا خیر. در این زمینه نظرات ضدونقیض زیادی مطرح شده است. از سوی دیگر، حدس و گمان‌های حداکثری بر آن است که در طرح ویتکاف توقف کامل غنی‌سازی و برچیدن سانتریفوژها، توقف حمایت از شبه‌نظامیان در منطقه و موافقت ایران با یک رژیم بازرسی تقویت‌شده ورای کار آژانس مطرح شده و در ازای آن وعده لغو تحریم‌ها و ادغام ایران در بازار جهانی داده شده است. همچنین مهم است که طرح ویتکاف خارج از زمان مذاکرات ارائه شده و با وجود گذشت چهار روز از ارائه آن خبری از پاسخ مشخص ایران به آن نیست. همچنین با وجود گذشت ۱۰ روز از نشست پنجم هنوز زمان دور ششم مذاکرات اعلام نشده است، ممکن است نشست شورای حکام آژانس در ۹ ژوئن بر تعیین تاریخ دور بعدی اثر گذاشته باشد و پاسخ ایران به طرح ویتکاف نیز برای تعیین تاریخ دور بعدی مهم باشد.

۲- در چنین شرایطی ورود آژانس با گزارش جامع و گزارش فصلی به معرکه فرصت جدیدی برای سه کشور اروپایی و آمریکا فراهم کرده و کار را پیچیده‌تر کرده است. گزارش‌های خبری حاکی از تهیه پیش‌نویسی برای ارائه به شورای حکام در هفته آینده است. مطابق این گزارش‌ها ممکن است در این قطع‌نامه از عدم پایبندی ایران به تعهداتش ذیل پادمان، اظهار نگرانی از افزایش ذخایر اورانیوم با غنای بالا در ایران، ابزار نگرانی از فعالیت‌های هسته‌ای اعلام‌شده و دعوت ایران به همکاری با آژانس سخن برود.

تصویب چنین قطع‌نامه‌ای می‌تواند موجب واکنش ایران علیه بازرسی‌های آژانس و تنش بیشتر شود. طرف غربی ممکن است متقابلاً درباره افزایش تحریم‌ها و اقدام برای ارجاع مجدد ایران به شورای امنیت اقدام کند. چنین اقدامی از آن نظر که برنامه هسته‌ای ایران از ۲۰۰۶ به این سو در دستور کار شورای امنیت قرار دارد، موجب تحول جدیدی نخواهد شد. همچنین با توجه به وجود شش قطع‌نامه تحریمی علیه ایران که مطابق قطع‌نامه ۲۲۳۱ متوقف شده‌اند، ممکن است شورای امنیت در صورت دریافت پرونده هسته‌ای ایران نیاز به اقدام جدیدی نیز نداشته باشد و در نتیجه ضرورتی برای استفاده احتمالی روسیه و چین از حق وِتو پیش نیاید. اما ارجاع مجدد ایران به شورای امنیت از یک نظر مهم است و آن اینکه دست سه کشور اروپایی را برای زمینه‌سازی سیاسی برای فعال‌کردن مکانیسم ماشه که از نوامبر ۲۰۱۳ شروع کرده بودند، تقویت خواهد کرد.
بعید به نظر می‌رسد که این سه کشور و آمریکا هدف مهم‌تر دیگری از پیگیری موضوع ایران در شورای حکام آژانس داشته باشند.

سه‌شنبه ۱۳ خرداد ۱۴۰۴	
۷ ذی‌الحجه ۱۴۴۶	
۳ ژوئن ۲۰۲۵	
سال بیست‌ویکم	
شماره ۵۱۲۶	
۳۰ هزار تومان	
۱۲ صفحه	

در «شرق» امروز می‌خوانید:
• «پرل هاربر» روسیه
• شمشیر دولبه احمد الشرع
• توافق با آمریکا بدون رفع مؤثر تحریم‌ها حاصل نمی‌شود

«شرق» از سفر وزیر امور خارجه به قاهره گزارش می‌دهد

از دیپلماسی منطقه‌ای تا پرونده هسته‌ای

گزارش تیتربیک رادر صفحه ۳ بخوانید

این گفت‌وگو را در صفحه ۷ بخوانید

گفت‌وگوی احمد غلامی با سعید لیلاز

من کاسب صلح هستم

یادداشت

الگوی شیوه اداره دانشگاه‌ها

بیژن جهانگیری

استاد دانشگاه تهران

و با اندوخته‌ای از تجربیات گذشته رابطه‌ای مستقیم با دانشجویان داشته باشند. موظف‌اند ساعات طولانی با هریک از دانشجویان ملاقات داشته و به آموزش «تک‌نفری» (توتوریال) بپردازند. در کنار این مراقبت وسواس گونه، دانشگاه در رابطه با دانشجویان مبنای بر سخت‌گیری و عدم اغماض گذاشته است. درباره تعداد دانشجویان ورودی آن‌قدر می‌گیرند که بعد از فارغ‌التحصیلی برای ایشان شغل مناسب وجود داشته باشد. دانشگاه آکسفورد با افتخار اعلام کرد که ۹۵ درصد فارغ‌التحصیلان این دانشگاه یک سال پس از خاتمه تحصیل مشغول به کاری متناسب با رشته تحصیلی خود شده‌اند. ورودی بیش‌تری نمی‌گیرند، چون نمی‌خواهند «درس خوانده بی‌کار» تحولی جامعه بدهند. درباره مدیریت مؤسسه، ثابت مدیریت از اصول تغییر‌ناپذیر اداره این دانشگاه‌هاست. به‌تازگی در دانشگاه

یادداشت

روایت معقول!

حسین حقگو

کارشناس اقتصادی

۱- میهنمان روزهای بسیار سختی را سپری می‌کند. اگر یک سوی این سختی و تنگنا، سر در عرصه سیاست خارجی و بحران هسته‌ای و تنش‌های منطقه‌ای و تحریم‌ها دارد، سویه دیگر و چه‌بسا مهم‌تر و آزاردهنده‌تر فقدان درک مشترک و بالطبع راهبرد و سیاست مشخص در ابرچالش‌هایی است که در حوزه‌های مختلف و به‌ویژه حوزه اقتصادی کشور را دربر گرفته است. وضعیتی که از آن با عنوان بحران دولت یا «گسست زنجیره ارزش حکمرانی»

می‌توان یاد کرد و بحران ابرچالش ناترازی‌ها (بودجه‌ای و بانکی و تامین اجتماعی و انرژی و محیط‌زیستی و…) از جمله نمادها و نمودهای آن است. به‌عبارتی حتی در صورت حل کامل بحران سیاست خارجی و به‌سرانجام‌رسیدن مذاکرات ایران با طرفین دیگر این بحران (آمریکا و اروپا و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و…) با تخفیف موقت آن، در صورت عدم حل «بحران دولت» گذر از این ابرچالش‌ها بعید به نظر می‌رسد و چه بسا باید منتظر تشدید آنها نیز بود «اگر اصلاح روابط خارجی کنیم اما اصلاحات اقتصادی انجام ندهیم، مانند قبل دچار بیماری هلندی می‌شویم. منابعی که از صادرات نفت به دست می‌آید، خرج می‌شود و دوباره ناترازی به جای خود باقی می‌ماند» (مسعود نیلی - ۱۴۰۳/۷/۲).

۲- دکتر مسعود نیلی اخیراً در مراسم رونمایی از کتابی راجع به خود (روایت مسعود) مهم‌ترین مشکل کشور را «نبود اجماع میان متفکران ایرانی و نبود تحلیل مشترک از مسائل و مشکلات» عنوان می‌کند و می‌گوید:

«هویت ما اقتصاددانان از علم اقتصاد نشئت می‌گیرد و تا زمانی که درون خود نسبت به این علم دچار تردید باشیم، نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم نظام حکمرانی به درستی عمل کند. متأسفانه ما هنوز از مرحله‌ای عبور نکرده‌ایم که اصول اولیه‌ای که جهان به آن رسیده و علم اقتصاد آن را پذیرفته، بپذیریم و تا زمانی که این موضوع را حل نکنیم، وضعیت بهبود نخواهد یافت» (شرق - ۱۴۰۴/۳/۷).

بلندی با عنوان «یک پاسخ به حمله‌های بی‌شمار» (۱۳۹۷/۷/۲۱) در نقد نظرات جریان نهادگرایان داخلی، این تضاد و درگیری اقتصاددانان را به‌درستی تشریح و آن را تنها سبب خشنودی سیاستمداران عنوان کرده بود:

«سیاست‌مداران ما از مصیم قلب، شیفته نظرات سلیبی شما هستند. شما آرزوهای آنها را بیان می‌کنید. شما

آکسفورد آقای ویلیام هیگ جانشین آقای لرد پاتن شد. ایشان نماینده ملکه و فرماندار هنگ‌کنگ بود که با درایت تمام امر انتقال هنگ‌کنگ به چین را با حفظ استقلال نسبی به سرانجامی صلح‌جوانه و مطلوب رساند. به انگلستان بازگشت و مدیریت «بی‌بی‌سی» را برعهده گرفت. متعاقباً و هنگامی که به او اختیار دادند بین نخست‌وزیری انگلستان و ریاست دانشگاه آکسفورد یکی را انتخاب کند، گزینه دوم را ترجیح داد و به مدت ۲۱ سال در این سمت خدمت کرد. مشخصه درخور توجه و شاید قابل تقلید‌کردن مدیریت آکسفورد استقلال تام است. استقلال در تمام امور مربوط و نبود وابستگی به دولت و آزادی در آموزش و پژوهش، با کمترین تأثیر از نوسانات سیاسی کشور. درباره روابط کشوری و بین‌المللی، تنوع و گستره این روابط بسیار وسیع و متنوع است. در تمام اوقات عده درخور توجهی از دانشمندان نامدار خارجی استاد مدعو و مدرس این دانشگاه هستند و متقابلاً تعداد کثیری از استادان آکسفورد در حال تدریس و تبادل علمی در دیگر دانشگاه‌های انگلستان و نیز دیگر ممالک هستند. انگیزه نوشتن و شاید بازنویسی مطالب فوق درباره دانشگاه آکسفورد، تبعیت از توصیه ریاست محترم جمهور است، در الگوپردازی از دانشگاه‌های معتبر جهان. نامعقول نیست اگر باور داشته باشیم که خود ابدان از موازین فوق، پس از بومی‌سازی، در دانشگاه‌های ایران اجراشدنی هستند، قبل از غرق‌شدن در دریای بی‌کران بوروکراسی موجود.

محمدعلی وکیلی، نماینده سابق مجلس:

امام ^(ع)؛ روحانی انقلاب‌گرا

۲

برگزیده‌ها

منصور بزرگر،

بیش کسوت کشتی ایران در کفت‌وگو با «شرق»:

درست نیست رقیب را به اردوی خود بیاوریم

۹

گفت‌وگو با احمد نصراللهی، نقاش و هنرمند معاصر

مرد دانا نمی‌داند که می‌داند

۱۱

روایت سفر وزیر ارتباطات به ژاپن و اجلاس APT

دیپلماسی فناوریانه ایران در شرق آسیا

۸

روایت هولناک «شرق» از مادر و دختری که سال‌ها در قفس پرنندگان مرد آزارگری حبس بودند

۶ سال اسارت در خانه وحشت

۱۰

۷ سال حبس در انتظار دوومیدانی کاران

۹

یادداشت

ضرب کلام

سیدمصطفی‌هاشمی‌طا

در پی اظهارات علیرضا بیرانوند، دروازه‌بان تیم ملی فوتبال ایران، درباره تحصیل در دوره دکتری، برخی برآشفته‌ند که چرا این ادعا شده و مقامات دانشگاه آزاد هم اعلام کردند که ایشان دانشجوی کارشناسی ارشد است، ولی هنوز از پایان‌نامه خود دفاع نکرده، دوستان گرمای و فرهیخته بی‌جهت نگران نباشند. ایشان، هم به‌زودی از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود (نگوید از میدان انقلاب تهیه می‌کند) دفاع می‌کند و هم به‌زودی از پایان‌نامه دکتری خود دفاع خواهد کرد و سپس استاد دانشگاه هم می‌شود. تعجب نکنید، بالاخره بیرانوند هنرهایی دارد و بارها دروازه ایران را نجات داده، حال گیریم در خواندن و نوشتن کمی خفص جناح کند، بالاخره کارهایی کرده کارستان و معلوم نیست چرا دوستان از میان پیامبران جرجیس را انتخاب کرده‌اند، درحالی‌که عنوان «دکتر» کاملاً به قامت رعنا او برآورنده است. اما بسیاری دیگر که عنوان دکترا گرفته‌اند نهایتاً هنر دروازه‌بانی ندارند که دروازه‌ها را هم رها می‌کنند. مثلاً با معدل ۱۹ دکتری اقتصاد گرفته‌اند اما هرچه «دُرفشانی» درباره اقتصاد می‌کنند - یا هر چیز دیگر - برعکس می‌شود. این دکترهای عزیز بعداً استاد دانشگاه هم می‌شوند و درنتیجه به‌صداق آن که می‌خواستس سرهنگ شود، آزدان شد، دانشجویان را فارغ‌التحصیل برتر از خود می‌کند.

بی‌جهت نیست که رده دانشگاه‌های ما در جدول رده‌بندی دانشگاه‌های دنیا از لحاظ شمار، دائماً عددشان بالا و بالاتر می‌رود؛ و فارغ‌التحصیلان آنها که از مدارس به دانشگاه وارد شده‌اند و طبق آمار خود آموزش و پرورش، معدلشان از ۲۰، حدود ۱۰ است، پست‌های مدیریتی مهم می‌گیرند و چون خیلی مهم هستند و احساس مهم‌تربودن می‌کنند، برای خالی‌نبودن عریضه دانما حرف‌های بزرگ می‌زنند. آن‌وقت مرتب می‌گویم «ایمه‌در صفحه ۳

ناترازی، ناترازی.

۳

ایمه‌در

صفحه

۳